

מישלחת מיסחרית פולנית להגיע לארץ כדי להציע פחם ומכוניות,

וממשלת רומניה העניקה לישראלים זכיון להפעלת נמל חופשי בים השחור

הסחורות המגיעות אליו פטורות מתשלום מכס ומיסים אחרים. בשנת 1861, בעת שהוקמה המועצה האירופאית המשותפת לענייני נהר הדנובה, או הוכרו מי הנהר כמזון סחר חופשי שניתן להוביל בהם סחורות למדינות שהנהר עובר דרכן.

עמדה קדמית

ישראלית

הנמל החופשי לא האריך ימים. ה מילחמות התכופות מנעו אפשרות של סחר חופשי באזור זה של העולם. עד שבשנת 1978, באוגוסט, הכריזה ממשלת רומניה שוב על סוליה כעל נמל חופשי. מתוך רצון להגדיל את הכנסות מדינתו במטבע זר, חתם נשיא רומניה בעצמו על צו ההופך את סוליה לאזור אקסטרטריטוריאלי שבו ניתן לנהל סחר חופשי. המשמעות המעשית של מעמד זה מאפשרת לאחסן סחורות ללא תשלום מכס. לשנות את אריותיהם, להחליף את כתר בות נמלי היעד שלהם, לעקוף את כל עסקי החרם שמטילות מדינות יריבות זו על זו ולשווק אותן משם לכל מקום באירופה בתחבורה הימית על פני הנהר. הוולה מהתחבורה היבשתית או האווירית. ההכרה על סוליה כעל נמל חופשי

פיאט פולני
מכונית מדגם פיאט 125, המיוצרת כולה בפולין, על פי רישיון וידע של מיפעלי פיאט האיטלקיים. אותה מציעים הפולנים למכירה לישראל, אם יאושר יבוא מכונית זו, שחמש מדגמיה הובאו לארץ ונבדקו בידי משרד התחבורה, יהיו מחיריה זולים בהרבה ממחירי מכוניות פיאט האיטלקיות.

מסך הברזל התרומם לרגע. בפעם הראשונה מאז מילחמת ששתייהמים הגיעו נציגים מוסמכים של ממשלה קומיניסטית אדוקה, הנמצאת תחת השפעה ישירה של ברית המועצות, לשגרירות ישראל באחת ממדינות אירופה. הם באו לשם ברצון חשאי כדי לפגוש את שגרירי ישראל באותה מדינה אירופאית ולהעמידו על רצינות כוונותיה של ממשלת פולין.

מאז נותקו היחסים בין ישראל ומדינות הגוש הקומוניסטי, לפני שתיים-עשרה שנה, לא נערכו פגישות מעין זו להוציא, כמור, את אלה הנערכות עם ממשלת רוס מנייה. באותה פגישה, שהתקיימה לפני מיספר שבועות, ביקשו הנציגים המוסמכים של ממשלת פולין לאשר מידע שנמסר קודם לכן מפי אורח ישראלי פרטי: שמשלת פולין מוכנה לקשור קשרים מסחריים עם ישראל.

לא מדובר, בשלב זה, בהסכם מסחרי בין שתי המדינות שאין ביניהן כל יחסיים. הפולנים גם הדגישו שאין לייחס כל משמעות פוליטית לצעד זה. הם מרונים, בסך הכל, למכור לאיש-עסקים ישראלי סחורה מתוצרת פולנית, מתוך ידיעה שהסחורה זו תשווק בישראל. למרות זאת ברור שאין זה אקט מסחרי טמני. הנציגים המסחריים של ממשלת פולין

פריצה למיזמים

שי נעשתה לפני שנה. אולם ממשלת רומניה ביקשה שותפים זרים שיתפעלו את הנמל ומתקניו עברה. היא היתה זקוקה להשקעה במטבע זר לשם פיתוח הנמל. מיתקניו ושירותיו. מכיון כל המועמדים שהציעו את עצמם במיזם לתפעל את הנמל החופשי, זכה בו איזו סימוביץ' מבתים. ממשלת רומניה העניקה לו אופציה לתקופה של מיספר חודשים, כיום שיהיה עליו למצוא את המשקיעים שיהיו מוכנים להיכנס לשתות פות עם ממשלת רומניה בהפעלת הנמל. חברת-התובלה הממשלתית הרומנית מרונה כנה להבטיח למתפעלי הנמל שליטה מלאה ובלעדית על הובלת מטענים במעלה הנהר. מדינות כמו צ'כיה, הונגריה, אוס-

טית או אחרת, היתה זו הצעה בעלת חשיבות. למרות זאת לא זכתה ההצעה הפריזית בהתעניינות שהיא היתה ראויה לה. הנוגעים בדבר פשוט התעלמו ממנה. היוזמים נוכחו כי קל יותר לשכנע את הפולנים מאשר את הישראלים. הם הבהירו לנציגי ממשלת פולין כי ניתן יהיה לשווק בישראל מכוניות ופחם פולני אם גם פולין מצידה תהיה מוכנה לרכוש סחורות ישראליות. להפתעת הכל, נענו הפולנים בחיוב. במועד הקרוב ייצא נציג היזמים הישראליים, עורר-הדין אמנון זכרוני, לסיור רשמי בפולין, כדי להיפגש שם עם נציגי הממשלה הפולנית ולדרוש עימם באפשרות יות לפיתוח קשרי מיסחר בין ישראל ופולין. כמה ימים אחר-כך תגיע לישראל

סימוביץ' התקשר בשותפות עם יבואני הרכב ממיספחת אילין כדי לייבא לארץ את המכונית הפולנית, שמחירה לצרכן עשוי להיות זול בהרבה ממחיר מכונית פיאט מדגם דומה מתוצרת איטליה. הוא היה מוכן להבטיח את כל התנאים הנדרשים: הקמת מוסכים, מלאי של חלקי חילוף ועוד. המיפעל הפולני היה מוכן לשלוח לארץ מכוניות מוכנים. באישור הממשלה הפולנית, כדי שיקימו את המוסכים לטיפול במכוניות הפולניות ואף ידריכו במשך תקופה ממושכת מכוניות מקומיים לטפל בהן. למרות זאת היתה תשובת ממשלת ישראל שלילית. נראה שאיש לא נתן ברצון נות את דעתו של הדיכט הפוליטי של ה-

לין לא היו מעזים לנקוט מהלך כזה ללא אישור הדרג הפוליטי, מה עוד שאין מדובר במוצר של מה בכך, אלא באחד ממוצרי הייצוא היוקרתיים של פולין — מכונית נוסעים מתוצרת פולין, שדגמיה נושאים שמות כמו פולסקי פיאט או פולונד. היה זה איתות ברור מצד מדינה מזרח אירופאית לרצונה לקרוע פתח דרך מסך הברזל החוצץ בינה לבין ישראל, גם אם בצורה עקיפה ובלתי מחייבת. אולם ספק אם הנציגים המוסמכים של ממשלת ישראל הבינו את הרמז. איזו סימוביץ', איש-עסקים ישראלי צעיר (48) מבתים, הוא שהצליח לקשור את הקשר עם ממשלת פולין, האחראית לייצור

הנמל החופשי של סוליה" בחברת-תעמולה של ממשלת הרפובליקה העממית הרומנית

טריה וגרמניה והיא גם מוכנה לערוך למשקיעים להחזרת השקעתם תוך תקופה פה של מיספר שנים, מרווחי החברה שתתפעל את כל מיתקני הנמל. איזו סימוביץ' קיבל אופציה לקבלת זכיון לתקופה של 25 שנה לתפעול הנמל, מיתקניו ופיתוח השטח האקסטרטריטוריאלי שלו, המשתרע על שטח של 300 דונם. אם יצליח איזו למצוא משקיעים ישראליים לפרוייקט, שמשקיעים זרים — כולל משקיעים ממזרח — כבר מגלים בו התעניינות. עשוי הנמל החופשי של רומניה להיות מנהל בשיתוף פעולה רומני-ישראלי. מלבד האדמות המסחריות שבכך, יש לפרוייקט זה גם חשיבות לאומית. הוא עשוי להיות העמדה הקדמית של ישראל בפיתוח יחסיה בעתיד עם מדינות מזרחיות. שהנמל החופשי יהיה החופש היחיד שהן מכירות.

מישלחת מיסחרית פולנית רשמית כדי לבדוק את האפשרויות לסחר הדדי בין ישראל ופולין — לא סחר בין ממשלות, אלא בין חברות. אף על פי כן, זו עשויה להיות פריצת-דרך רבת משמעות לפיתוח הקשרים בין ישראל והמדינות המחריות אותה. פריצת-דרך דומה כבר נעשתה קודם לכן בידי אותו יום ישראלי, איזו סימוביץ'. סימוביץ', יליד רומניה שעלה לארץ לפני חמש-עשרה שנה, גילה כי קל לעשות עסקים עם ממשלות קומוניסטיות, מכפי שניתן לשער. באחד מביקוריו ברומניה נודע לו על מיזם שהוציאה ממשלת רומניה לתפעול הנמל החופשי שלה, סוליה. שבים השחור. סוליה היא עיר-נמל הממוקמת על אחת מזרועות הנהר הדנובה הנשפכת אל הים השחור. זוהי אחת מערי הנמל החופשי שיות הותיקות בעולם. היא הוכרזה לראשונה כנמל חופשי ש-

עניין. ישראל לא היתה מוכנה לנהל מיסחר חדי-סטרתי עם פולין, מה עוד שמדובר בסחורה שאין בה מחסור בישראל.

סחר הדדי עם פולין

עמדה זו הוכרזה לפולנים. נראה שהם הבינו אותה. הם גילו אז נכונות להרחיק לכת. אם ישראל תרכוש מכוניות מפולין, הציעו הנציגים הפולנים, תהיה פולין מוכנה לספק לישראל גם סחורות מסוג אחר, כמו פחם, למשל. ההצעה הפולנית היתה יותר מאשר הצעה מיסחרית. יש משמעות גדולה יותר לנכונות מצד מדינה מזרח אירופאית לספק לישראל מקור של אנרגיה, בתחום שבו דואגת כל מדינה להבטיח לה מיגוון רחב ככל האפשר של מקורות אספקה, למקרה שאחד מהם ייסתם מסיבה פולי-

המכוניות מתוצרת פולין נבדקו על-ידי מומחי משרד-הרישוי. כולן עברו את הסט ללא דופי. אין זה פלא. מיפעלי פיאט בפולין מייצרים מכוניות מזה שלושים שנה. אין אלה מיפעלי-הרכבה, אלא מיפעלי-ייצור, הנעזרים רק בידע ובעיצוב של מיפעלי האם של פיאט באיטליה. מומחי משרד-התחבורה ציינו כי התייחסו רשמו שמכוניות אלה (בעלות נפח מנוע של 1100, 1300 ו-1500 סנטימטר מעוקבים) מעולות יותר ממכוניות אחרות ה מיוצרות במדינות מזרח אירופה. למרות זאת לא ניתן רישיון יבוא כדי לייבא ארץ תן לארץ.